

INVENTARUL
național al elementelor vii de patrimoniu cultural imaterial
(National Inventory of Active Intangible Cultural Heritage Elements)
– extras –

I. Domeniul:

- cunoștințe și practici referitoare la natură și univers;
- practici sociale, ritualuri și evenimente festive;

II. Elementul de patrimoniu cultural imaterial:

Termen standard: *Jocul de oină*

Denumiri locale/regionale: *variante de jocuri locale: ogoi, laptă, de-a lunga, fugă, matcă-mare, hâlcă, loptă-pilă, hapuc, hopaci, baci, baș ș.a.*

Areal de manifestare:

Jocul de oină, în forma sa reglementată, este practicat pe întreg teritoriul României. În prezent, funcționează cinci asociații județene de oină și 32 de cluburi: 12 dintre acestea în localități urbane și 20 în mediul rural. În unele comunități rurale (Dragu – Sălaj, Ciocănești – Suceava) jocul de oină este practicat în absența unui cadru organizat.

Jocurile cu bâta și mingea, aflate la originea oinei, au fost prezente în viața comunităților în toate regiunile istorice ale României, cu caracteristici asemănătoare, dar cu denumiri diferite. Sunt citate în acest sens: *hoina, ogoiul* (Bucovina), *fuga* (sudul Transilvaniei), *de-a lunga* (centrul Transilvaniei), *apuca, matca-mare* (Maramureș), *hâlca, lopta-pila, hapucul, hopaciul* (nordul Transilvaniei), *de-a patru să stăm, lopta-lungă, baciul, baș* (Banat).

Oina este prezentă și în Republica Moldova, unde activitatea competițională este organizată de Federația de Oină din Republica Moldova, înființată în anul 2003.

Datorită eforturilor depuse de organizațiile implicate, jocul de oină cunoaște o extindere internațională, fiind adoptat de comunități (non-românești) din India (unde a fost înființată o Federație Națională de Oină), Marea Britanie, Indonezia sau Nepal. De asemenea, în mediul online de limbă engleză se manifestă un interes sporit față de oină, din perspectiva asemănarilor existente între aceasta și jocul de baseball nord-american.

Grupul învingătorilor la Serbarea de 10 Mai 1898. Sursa: Foaia Populară, nr. 22, 21 iunie 1898, p. 4.

Origini și evoluție

Originea jocului de oină nu poate fi determinată cu certitudine pe baza informațiilor de care dispunem în prezent. Elementele specifice activităților pastorale care se regăsesc în regulile jocului și în terminologia acestuia au condus către ipoteza, bine argumentată, care leagă originile acestui sport de practicarea păstoritului. Această ipoteză este validată și de termenii folosiți în jocul de oină: *băț*, *bătă* – baston, *baci* – denumirea căpitanului de echipă, *păscari* – denumirea jucătorilor de la prindere, *intrarea în strungă* – intrarea jucătorilor în teren, precum și locul unde evoluează echipa la prindere sau la pasare. Dacă astăzi folosim termenii baston și minge, în trecut erau utilizați termenii: *bătă*, *băț*, *botă*, *par* și *apucă*, *hâlcă*, *mince*, *mice*, *pilă*, *pulmă* ș.a. Creat și dezvoltat în cadrul unor comunități care se ocupau cu păstoritul, jocul stimula competitivitatea, dibăcia și agerimea celor care îl practicau, alternând momentele de apărare și cele de atac.

Echipa Liceului „Nicolae Bălcescu” din Brăila, împreună cu echipa de dansuri populare, la festivitatea decernării trofeului câștigat în anul 1904. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Mențiuni ale unor jocuri cu mingea și bâta, asimilabile oinei, practicate în spațiul românesc își fac apariția în secolul al XVIII-lea, în *Diaetetica* lui Mátyusz István, apărută la Cluj, în anul 1762, sau într-o însemnare a cronicarului bănățean Nicolae Stoica de Hațeg din anul 1763, care menționează *lopta mică*. În secolul al XIX-le, mențiunile se înmulțesc, pentru ca în ultimele sale decenii să beneficiem de primele descrieri. Alexandru Lambrior (1845-1883), într-un articol publicat în revista *Convorbiri literare*, anul IX, 1 aprilie 1875 – 1 martie 1876, apărut în anul 1876, realizează o prezentare detaliată a *hoinii*, menționând termeni ca *baci*, *cete*, *cei de la păscut*, *pascare*, *mingea hălită*, *la bătaie*, *mingea de cuc*. La rândul său, folcloristul Tudor Pamfile (1883-1923), în *Jocuri de copii* (1906) descrie „*hoina*, cel mai clasic din jocurile românești“, cu terminologia culeasă în satul Țepu din fostul județ Tecuci: *porcăreală* (aducerea mingii), *haleală* (azvârlirea), prindere *din cuc* („de pe sus“).

*Echipa Seminarului Nifon, campioana Bucureștiului în 1913.
Sursa: arhiva Federației Române de Oină*

În ce privește termenul *oină*, acestuia i-a fost atribuită inițial de către specialiști o origine slavă. În acest sens, lingvistul Heimann Hariton Tiktin (1850-1936) îl raporta la rus. *vojna*, pol. *wojna*, considerând oina ca atare un joc războinic. Această caracterizare a fost considerată de filologul Vasile Bogrea (1881-1926) neconformă cu „caracterul pașnic” al jocului, cu toate că acest caracter a rezultat mai degrabă din necesitățile adaptării regulilor jocului la cerințele sistemului educațional. Variante mai vechi ale jocurilor cu mingea și bâta, atestate în spațiul european în Evul Mediu, aveau cu certitudine și rolul de a-i pregăti pe tineri pentru activitățile războinice. Filologul ieșean Giorge Pascu (1882-1951) considera, în schimb, în 1910, că denumirea *oină* este una românească, definind pur și simplu un joc „de oi”; această ipoteză nu a fost însă luată în considerare de lingviștii care s-au pronunțat ulterior asupra acestei chestiuni. Începând din perioada interbelică, opiniile celei mai mari părți a specialiștilor s-au îndreptat către originea turcică a termenului, fie ea timpurie (cumană) sau târzie (otomană). Ipoteza cumană poate fi considerată mai plauzibilă, aceasta fiind asociată cu elementele de terminologie turcică veche care se regăsesc în terminologia pastorală din România (*cioban*, *câșlă*, *vătaf*, etc.). Această ipoteză a fost susținută inițial de Vasile Bogrea – care cita în susținerea sa termenii *oyn*, „joc”, *oynas*

„jucător” din *Codex Cumanicus* – iar mai târziu de lingvistul Alexandru Ciorănescu (1911-1999). O argumentare mai consistentă a acestei ipoteze a fost realizată, mai recent, de Vladimir Drimba (1924-2003), care invocă în sprijinul ei elemente lingvistice suplimentare din *Codex Cumanicus*. Pentru o origine turcică posibil mai târzie, din epoca otomană – fără a exclude însă explicit ipoteza cumană – se pronunțase inițial lingvistul Sextil Pușcariu (1877-1948). Sensul termenului turcic este unul generic, de „joc”; în limba română, *oina* (*hoina*) desemnează însă un joc anume: cel cu bâta și mingea practicat de păstori. Pentru jocul de oină nu au fost încă identificate analogii evidente în țările și teritoriile turcofone, cu toate că jocurile cu mingea și bâta sunt practicate și în aceste regiuni. Nu trebuie exclusă, prin urmare, posibilitatea ca termenul turcic să fi fost atribuit unui joc păstoresc local. Potrivit Dicționarului Academiei, din oină ar deriva și termenul *hoinar*, cu următoarea definiție: „*la origine, despre copii: care nu stau acasă, ci joacă hoină*”. Chiar dacă această explicație nu este unanim acceptată de lingviști, ea oferă sugestii interesante asupra începuturilor încă insuficient descifrate ale acestui joc.

Echipa Liceului „Gheorghe Șincai”, medaliată cu bronz la Campionatul Național din 1924, de la Oradea. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Începuturile oinei moderne datează din ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, fiind legate de reformele educaționale inițiate de Spiru Haret (1851-1912). În calitate de secretar general al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, acesta a constituit, în anul 1894, o comisie de unificare a tehnicii și tacticii jocului de oină, din care au făcut parte, printre alții, profesorii Radu Corbu, Gh. Moceanu, N. Velescu, N. Dumitrescu-Țăranu, Dimitrie Ionescu. Primul regulament tipărit al jocului de oină a fost publicat de Dimitrie Ionescu, profesor la Liceul „Gheorghe Lazăr” din București, în revista *Albina* (1895). În 1897, Spiru Haret a devenit ministru al instrucțiunii publice și, în același an, a început demersurile pentru impunerea jocului de oină în școlile publice din România. În 13 aprilie 1898, Spiru Haret a instituit „*concursuri anuale de jocul Oina pentru toți școlarii din școlile primare, normale și secundare*”, care urmau să se desfășoare „*în ziua de 10 Mai*”. Regulamentul de desfășurare al acestor concursuri a fost publicat în Monitorul Oficial din 9 mai 1899.

*Selecționata de oină a Bucureștiului pentru Olimpiada de la Paris.
Sursa: arhiva Federației Române de Oină.*

De asemenea, în Monitorul Oficial nr. 49 din 3 iunie 1912 a fost publicat un nou Regulament al jocului, necesar „pentru concursurile și serbările interșcolare de gimnastică”.

Pe parcursul secolului al XX-lea, perioadele în care oina a beneficiat de susținerea autorităților au alternat cu altele de dezinteres, în care practicarea jocului de oină a înregistrat regres semnificative. În prezent, jocul de oină beneficiază de forme de protecție și este transmis generațiilor tinere atât în cadrul cluburilor și asociațiilor sportive care funcționează sub egida Federației Române de Oină, cât și în cadrul comunităților, acolo unde nu există cluburi organizate.

Antrenorii de oină, în cea mai mare parte a lor voluntari, sunt responsabili pentru organizarea de sesiuni de promovare a oinei în cluburi și în școli. Promovarea jocului de oină în mass-media a înregistrat progrese reale, însă transmisiile televizate dedicate acestuia se situează încă la un nivel modest, iar audiențele competițiilor oficiale rămân scăzute. Oina își intensifică prezența pe rețelele sociale, dar este încă departe de a înregistra un succes de public semnificativ.

La inițiativa Federația Română de Oină, au fost organizate cu începere din anul 2013 și echipe feminine de oină, prima competiție dintre acestea desfășurându-se în același an la Mioveni.

Campionatul național de seniori, Câmpina, 2005. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Descriere sumară a elementului:

Elementul de patrimoniu cultural imaterial este reprezentat de un set de cunoștințe, practici și aptitudini legate de practicarea jocului de oină în România, transmise cu precădere pe cale informală și din generație în generație, prin experiență directă. La acestea se adaugă o serie de practici culturale și sociale dezvoltate de comunități ca parte a unor ritualuri, evenimente și competiții care includ practicarea acestui sport. Au fost înregistrate și mențiuni care leagă practicarea oinei de sărbătorile religioase majore (în special a sărbătorilor pascale, în Mediaș – Sibiu, Coruia – Maramureș), așa cum se întâmpla cu jocurile cu mingea și bâta practicate în alte zone ale continentului european.

Campionatul național de seniori, Gherăești, Neamț, 2009. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Prima descriere a oinei, publicată de Alexandru Lambrior în 1875, cu mult timp înaintea reglementărilor inițiate de Spiru Haret, ne oferă deja imaginea unui joc complex și antrenant, al cărui aspect general nu prezintă diferențe semnificative față de forma sa reglementată: „*Hoina se joacă între mai mulți băieți. Mai întâi se aleg doi care joacă mai bine și se numesc baci,*

apoi ceilalți se prind în ceata unuia sau altuia dintre baci, după placul lor. Se pun două semne depărtate unul de altul ca de trei prăjini. Una din cete se orânduiește prin sorți la batae și alta la pascare și se așează după voință la câte unul din capetele depărtării. Fiecare cetaș bate mingea hălită de baciul cetei protivnice, numai o dată, și după ce a bătut, stă gata la fugă până la semnul păscutului și să răpede îndată ce a văzut mingea bătută mai departe. Scăparea cetei de a nu cădea la pascare stă în ducerea până la semnul de împotriva și întoarcere la locul lor, fără ca vreunul dintre dânșii să fie lovit cu mingea de vreun protivnic. Uneori ceata întreagă așteaptă cele trei bătăi ale baciului; la cea întâi se duc, la a doua se întorc și la a treia, care-i cea mai puternică, fuge baciul și se și întoarce. Nu numai în bătaia depărtată stă temeiul acestui joc, ci și în agerimea fugii, și în iscusința cu care se păzește de lovitura mingii. De multe ori baciul, sau vreun alt cetaș de frunte, trece prin trei patru azvârlituri, ce se fac asupra-i de protivnicii împrăștiați în drumul lui, și acesta când plecându-se la pământ, când sărind în sus, sau răsucindu-și trupul, așa fel ca lovitura să nu-l atingă. Cu mare bucurie îl întâmpină ceata lui, în urma acestor isbânzi, în vreme ce protivnicii amenință că de altă dată nu-l vor mai scăpa. Așa merge înainte jocul până când cei de la păscut sau prind mingea din cuc, sau lovesc pe unul din cei slăbuți la fugă și la pază. Așa mi-ai fost de păcătos, lasă că altă dată nu te mai ieu în ceata mea» – zice baciul cetei ce fusese la bătaie, în vreme ce protivnicii aleg să le ia locul, râzând și chiuind de clocotesc văile”.

Meci demonstrativ cu ocazia zilei comunei Crasna, Gorj, 2011.
Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

O variantă a jocului de oină a fost descrisă de folcloristul american Paul G. Brewster (1898-1987), eminent specialist în jocurile copiilor din întreaga lume, pe baza informațiilor primite de la studenta Valerica Osoianu de la Universitatea din Iași, care o cunoștea așa cum era practică de părinții, bunicii și străbunicii ei. În articolul publicat în „Journal of American Folklore” în anul 1949, oina este definită ca fiind „un joc de alergare jucat de băieți în care jucătorii folosesc o minge”. Descrierea jocului este însoțită de o schiță a unui teren de joc dreptunghiular, pe care sunt reprezentate două echipe cu câte șase jucători.

Campionatul de oină pentru fete, Mioveni, Argeș, 2013. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

În forma sa reglementată, jocul de oină se desfășoară pe un teren plat, de preferință acoperit cu gazon, între două echipe formate din 11 jucători, pe durata a două reprize fără limite precizate de timp, având între ele o pauză de cinci minute. Terenul de joc are o formă dreptunghiulară, cu următoarele dimensiuni: pentru seniori/ juniori I: 70 m lungime și 32 m lățime (vezi fig. 1), pentru juniori II/ juniori III: 58 m lungime și 26,5 m lățime. În prima repriză, una dintre echipe se află la „bătaie”, iar cealaltă la „prindere”. În repriza a doua, echipele își inversează rolurile, victoria fiind obținută de echipa care acumulează cele mai multe puncte.

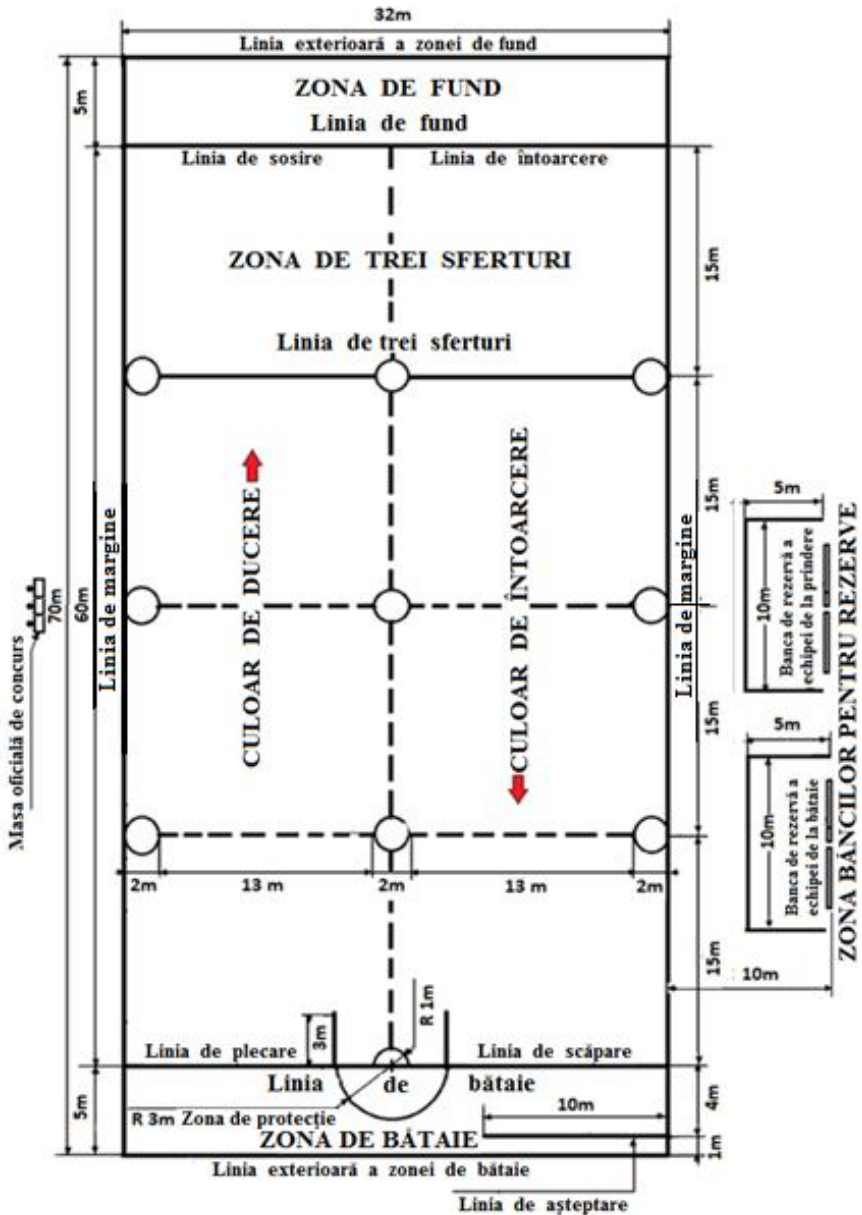

Campionatul de oină pentru fete, Mioveni, Argeș, 2013. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Stabilirea terenurilor și a rolurilor echipelor la începutul jocului se face prin aruncarea bastonului primei echipe înscrise pe fila de joc, acesta fiind prins de căpitanul echipei adverse, care îl va apuca cu o mână de la jumătatea sa în jos. Conducătorul de joc al primei echipe va prinde bastonul deasupra mâinii acestuia, iar apoi, prin reluarea procedurii, se va ajunge la capătul bastonului.

Supercupa României, Gherăești, Neamț, 2009

Terenul de oină pentru seniori și juniori I. Sursa: C. Văduva, Cristian, *Optimizarea bătăii cu bastonul în jocul de oină prin analiza biomecanică*, teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2020.

Căpitanul echipei care ajunge primul la capăt, astfel încât bastonul să fie prins cu toate cele patru degete, fără degetul mare, pe întregă circumferința bastonului are dreptul de a alege rolul echipei sale în prima repriză: „prinderea” sau „bătaia”.

Căștigarea bastonului

Alegerea terenului

În prima repriză, cei 11 jucători ai echipei aflate „la bătaie” bat pe rând, cu bastonul, mingea ridicată de către un coechipier. După ce lovesc mingea cu bastonul, jucătorii aflați la „bătaie” pătrund pe primul culoar de alergare, fie individual, fie în grupe de câte doi sau trei jucători, în funcție de strategia echipei. Ei încearcă să străbată cele două culoare de alergare, de ducere și de întoarcere, fără să fie loviți de jucătorii adverși, care încearcă să îi lovească cu mingea pentru a obține puncte. Dacă mingea lansată de un jucător al formației aflate la „bătaie” este prinsă în zbor de un jucător din echipa adversă, fără ca aceasta să ia contact cu pământul, se va juca faza de „prins la mijloc”. Pentru echipa aflată „la bătaie”, se acordă câte două puncte pentru a) baterea mingii la o distanță de peste 65 m; b) pentru o minge bătută între 60-65 metri, dar neprinsă de fundașul echipei aflate „la prindere”. Se acordă câte un punct pentru a) o minge bătută în zona de fund (60-65 metri) și prinsă de fundașul echipei aflate „la prindere”; b) pentru o minge trimisă în zona de „trei sferturi” (45-60 metri); pentru o minge trimisă printre steaguri. Runda se încheie atunci când toți cei unsprezece sportivi ai echipei aflate „la bătaie” au lovit mingea cu bastonul (fiind însă incluse aici și ratările) și au parcurs în alergare cele două culoare, părăsind terenul prin dreptul liniei de scăpare.

Jucătorii echipei care evoluează la „prindere” se poziționează în teren pe cele nouă cercuri marcate pe teren. Doi dintre aceștia, fundașul și frunțașul se așează în zona „de fund”, respectiv în cea „de bătaie” a terenului. Jucătorii de la „prindere” recuperează mingea din „bătaia” unui oponent și o pasează între ei cu viteză, pentru a surprinde și lovi jucătorii echipei adverse care parcurg culoarele de alegare, obținând câte două puncte pentru fiecare oponent lovit. Pentru ca un sportiv să fie lovit, cel care a țintit trebuie să aibă cel puțin un picior în contact permanent cu suprafața cercului, respectiv a zonelor de bătaie și de fund, în cazurile frunțașului și fundașului. Cele două puncte sunt obținute atunci când jucătorul aflat în alergare este atins de minge pe orice parte a corpului, cu excepția palmelor, cu care acesta are voie să se apere de lovitură.

Campionatul național de seniori, Bușteni, 2015. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Astfel, jucătorii aflați „la bătaie” încearcă să lovească mingea cu bastonul cât mai lung și cât mai înalt, încercând să obțină astfel puncte, iar apoi se apără cu palmele de loviturile adversarilor la trecerea prin culoare. La rândul lor, jucătorii aflați „la prindere” urmăresc să recupereze mingea

cât mai repede și să țintească jucătorul din echipa adversă intrat pe culoarul de alergare, cu mingea pentru a obține puncte. Punctele realizate de către fiecare echipă în cele două reprize, „la bătaie” și „la prindere”, se însumează, iar echipa care realizează cele mai multe puncte este declarată câștigătoare.

Elemente socio-culturale asociate

Comunitatea de practicanți ai jocului de oină este una relativ bine definită, fiind susținută prin participarea la competițiile sportive, întâlniri periodice și împărtășirea de bune practici.

Beneficiile oinei pe plan sportiv în cadrul comunităților. Fiind un joc dinamic, care ajută copiii să își dezvolte un corp sănătos și frumos, îi învață să lucreze în echipă, să socializeze în teren și în afara lui, să își stăpânească emoțiile, să devină mai curajoși și perseverenți, acest joc a fost văzut, în special în cadrul comunităților rurale, ca o bună oportunitate pentru formarea și dezvoltarea sănătoasă a copiilor.

Echipa de fete Prima Prundeni, joc demonstrativ, 2012. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Beneficiile pe plan cultural în cadrul comunităților. La nivelul multor comunități, fiind practică de o lungă perioadă de timp, oina a devenit o tradiție care s-a transmis din generație în generație. Autoritățile locale au contribuit ocazional la diferite forme de susținere a jocului de oină, atât în cadrul unor competiții organizate cât și în afara acestora.

Jocul de oină este practicat în cadrul unor evenimente festive și sărbătorile locale în localitățile Frasin, Ciocănești, Pârcovaci, Horia, Dragu, Chiuiești, Coruia, Olteni, Curcani, Gherăești, în care se organizează competiții și jocuri demonstrative.

Practicanți – comunități, grupuri, persoane:

Principalii purtători și practicanți ai jocului de oină sunt jucătorii, grupați în cluburi, asociații sau echipe școlare. Faptul că nu există un nivel superior de validare al jucătorilor de oină, mai important decât campionatul național al României, reprezintă un impediment în calea dezvoltării individuale a practicanților și a unei mai bune cunoașteri a acestui joc.

Joc de oină pe plajă, Constanța, 2017. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Principalele structuri implicate în practicarea *jocului de oină* sunt cluburile de oină: Asociația Club Sportiv Frontiera Tomis Constanța, Asociația Club Sportiv Straja București, Clubul Sportiv Biruința Gherăești

(Neamț), Asociația Club Sportiv Avântul Frasin (Suceava), Clubul Sportiv Spicul Horia (Constanța), Clubul Sportiv Stejarul Pârcovaci (Iași), Clubul Sportiv Olteni (Teleorman), Clubul Sportiv Curcani (Călărași), Clubul Sportiv Energia Râmnicelu (Buzău), Clubul Sportiv Municipal Progresul Băilești (Dolj), Clubul Sportiv Hoina Craiova (Dolj), Asociația Club Sportiv Tisa Sighetul Marmăției (Maramureș), Sport Club Cronos Bârlad (Vaslui), Clubul Sportiv Dacia Mioveni 2012, Clubul Sportiv Izvorul Chiuiеști (Cluj), Clubul Sportiv Someșul Cășeiu (Cluj), Clubul Sportiv Politehnica Cluj, Clubul Sportiv Victoria Surdila Greci (Brăila). În special membrii comunităților din Frasin (SV), Ciocănești (SV), Pârcovaci (IS), Horia (CT), Dragu (SJ), Chiuiеști (CJ), Coruia (MM), Olteni (TR), Curcani (CL), Gherăești (NT), Surdila-Greci (BR), Almaș (AR), Titești (AG), Crasna (GJ), Turnu Roșu (SB), Băilești (DJ), Giurgіța (DJ), Negrilești (BN), Recea (BV), Palanca (BC), Vorona (BT), Bârlad (VS), Rădești (GL) s-au arătat conștienți de importanța culturală și sportivă a jocului de oină, pe care îl promovează prin includerea în programele manifestărilor locale.

Cupa Satelor, Negrilești (Bistrița-Năsăud), 2017. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Categorie de vârstă: 6-70 ani

Sexul: bărbați, ocazional femei

Categorie socioprofesională: diverse categorii socioprofesionale

Naționalitatea: română

Starea actuală a elementului (viabilitate, pericole): Jocul de oină reprezintă o tradiție vie a patrimoniului cultural național. Acesta este înrudit cu elemente similare din patrimoniul cultural universal, dată fiind răspândirea jocurilor de acest tip în diferite culturi. Asigurarea viabilității elementului românesc este realizată în cadrul competițional diversificat creat de Federația Română de Oină, care este membră a Asociației Europene a Jocurilor și Sporturilor Tradiționale.

Mediaș: jocul de țuru. Sursa: Monitorul de Mediaș, 18.04.2017, Foto Istvan Bertalan

În satul Coruia, comuna Săcălășeni (jud. Maramureș) jocul de oină este apreciat de întreaga comunitate, existând mai multe echipe antrenate în competiții naționale sau locale. O variantă nereglementată a jocului, denumită „de-a mingea”, este practică în curtea vechii biserici din lemn de

jucători de toate vârstele. Potrivit tradiției locale, minge este pusă în joc de cel mai vârstnic participant la acesta.

În municipiul Mediaș (jud. Sibiu), pe strada Stejarului din cartierul Moșnei, este practică în prima zi Paște o variantă locală a oinei, intitulată *țuru*, care antrenează participanți de toate vârstele. Jocul este practicat timp de câteva ore, de dimineața până la ora prânzului. Jucătorii se împart în două echipe la fața locului, fiind considerată câștigătoare echipa care se află cel mai mult timp la bătaie. Pe lângă participanți, la acest joc asistă anual sute de medieșeni, care consideră acest joc ca fiind o parte a moștenirii culturale a întregii comunități urbane.

Cupa Regelui, București, 2013. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

Cu toate eforturile depuse de specialiști și practicanți, nivelul de conștientizarea al valorii oinei rămâne în continuare unul restrâns. Promovarea amplă și coordonată a acestei tradiții naționale la nivelul publicului larg, inclusiv prin includerea oinei în programele educaționale elaborate sub egida Ministerului Educației și Cercetării poate reprezenta o garanție a viabilității viitoare a elementului.

Educația formală și informală are un rol important în transmiterea tehnicilor specifice ale jocului de oină, pentru a asigura înțelegerea acestuia și conștientizarea importanței sale. La rândul lor, muzeele etnografice pot contribui

în mod semnificativ la consolidarea prezenței culturale a jocului de oină în cadrul comunităților prin constituirea și dezvoltarea colecțiilor specifice, în contextul general al cercetării muzeale a jocurilor tradiționale. La nivel internațional, UNESCO încurajează, prin inițiative special destinate domeniului Sporturilor și Jocurilor Tradiționale (*Traditional Sports and Games*), conservarea și promovarea acestor elemente de patrimoniu cultural imaterial care au rol în păstrarea sănătății, a identităților locale și a respectului pentru competiție. Măsurile punctuale s-au propus în acest sens începând de la conferința de la Punta del Este (Uruguay, 1999) și până, cel mai recent, la Consultarea Colectivă asupra Sporturilor și Jocurilor Tradiționale care a avut loc la sediul UNESCO din Paris în anul 2017.

*Campania Iubesc Oina 2014. Personalități din diferite domenii promovează oina.
Sursa: arhiva Federației Române de Oină.*

Măsurile de salvagardare/protejare:

1) Cadru legislativ:

- Prin Legea 96/2014 pentru completarea Legii educației fizice și sportului nr. 69/2000, oina a fost declarată sportul național al României. Prin intermediul aceluiași act normativ este instituit „Programul național

"Redescoperă oina" - un program național care constă într-un complex de activități necesare susținerii practicării și promovării jocului de oină, desfășurat prin intermediul Federației Române de Oină". Prin acest act normativ se dorește sprijinirea laturii de performanță a jocului de oină, care urmează să fie completată prin susținerea laturii sale culturale.

- Prin O.M.C.P.N. nr. 2436/8.07.2008 se aprobă Programul național de salvagardare, protejare și punere în valoare a patrimoniului cultural imaterial, aprobat prin O.M.C.P.N. nr. 2436/8.07.2008. Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial a inclus *oină* în primul volum al Repertoriului Patrimoniului cultural imaterial din România, publicat în ediție bilingvă, română-franceză, în capitolul *Jocuri de copii și tineret*, secțiunea *Jocuri fizice-sportive (cu regulamente generale – dominant băieți și adolescenți)* (Vol. I, 2008, p. 67, n. 9). La secțiunea în limba franceză (p. 230, n.9) este oferită și o explicație adresată cititorilor de limbă franceză: *Oina – jeu d'équipe apparenté au jeu de paume*).

Campania Iubesc Oina 2017. Personalități din diferite domenii promovează oina.

Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

2) Măsurile punctuale:

- transmiterea cunoștințelor și practicilor legate de acest element în cadrul competițiilor organizate de Federația Română de Oină, diversificate și

adaptate diferitelor categorii de practicanți, cu participarea cluburilor și asociațiilor de sportivi amatori;

- implicarea asociațiilor județene și cluburilor de oină în activități de documentare și promovare a acestui sport tradițional;
- propunerea și aplicarea unor strategii de promovare a jocului de oină la nivelul publicului larg prin educația non-formală și mass-media
- implementarea unor acțiuni de conștientizare a importanței culturale a jocului de oină la nivelul comunităților rurale și urbane și de transmitere a tradiției de la o generație la alta
- crearea, cu sprijinul administrației centrale și locale, a unor strategii turistice integrate prin raportarea adecvată a acestui element al patrimoniului cultural imaterial la patrimoniul național material și natural.
- încurajarea organizării, în continuare, a evenimentelor și sărbătorilor locale care să includă în programul lor jocul de oină, cu variantele sale

Supercupa României, București, 2012. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

- cercetarea mai atentă din partea specialiștilor (etnografi, folcloriști, experți în salvagardarea patrimoniului cultural imaterial) în vederea documentării integrării organice a acestei tradiții în peisajul etnocultural, constituirea unei baze naționale de date cu regiunile și localitățile reprezentative pentru

această tradiție, prezentarea de lucrări la manifestări științifice de specialitate pe tema valorii patrimoniale a acestui joc, elaborarea și publicarea de studii de specialitate

- dezvoltarea unor parteneriate instituționale între experții în domeniul educației fizice și sportului și specialiștii în patrimoniu cultural (Ministerul Culturii, institute de cercetare, muzee, direcții județene de cultură).

- realizarea hărții de patrimoniu interactive a cluburilor, asociațiilor și comunităților în care se practică oina. Harta interactivă va prezenta informații din domeniul sportului, istoriei, turismului și educației.

Cupa României. Constanța, 2011. Sursa: arhiva Federației Române de Oină.

3) Contribuția comunităților, a indivizilor, a instituțiilor și a organizațiilor non-guvernamentale: Comunitățile purtătoare de patrimoniu, susținute de către cluburile și asociațiile sportive, de autorități și instituții publice au inventariat această tradiție, le-au descris și le-au înregistrat de-a lungul timpului, în cercetări de specialitate debutând odată cu începutul secolului XX și momentul includerii oinei în curricula școlară din România. Alte instituții culturale susțin și promovează jocul de oină și variantele sale prin activități specifice, printre acestea numărându-se: Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, Muzeul Etnografic al

Transilvaniei, alte muzee în aer liber din România în care au fost organizate competiții demonstrative.

Creată în mediul rural, oina își regăsește legăturile cu zona rurală datorită eforturilor consecvente depuse în acest sens de Federația Română de Oină. Spre deosebire de epoca lui Spiru Haret, în care echipele de oină participante la campionatele oficiale proveneau exclusiv din mediul urban, în prezent cea mai mare parte a cluburilor de oină afiliate FRO funcționează în localități din mediul rural. Există în continuare și o competiție special dedicată acestor cluburi, Cupa Satelor la Oină, la care participă anual între 6 și 15 echipe, în funcție de disponibilitățile financiare existente.

Există o serie de centre devenite deja de tradiție, care susțin echipe în prima ligă, așa cum sunt Gherăești – Neamț, Râmnicelu – Buzău, Surdila-Greci – Brăila, Pârcovaci – Iași. O remarcă specială merită localitatea nemțeană Gherăești, care susține două echipe de oină de nivel național, una dintre acestea, „Biruința”, reușind să câștige titlul de campioană națională de seniori în anul 2009 și Cupa României în anul 2010, cărora li se adaugă cucerirea a numeroase trofee în Cupa Satelor, competiție special dedicată de Federația Română de Oină practicantilor acestui sport din mediul rural.

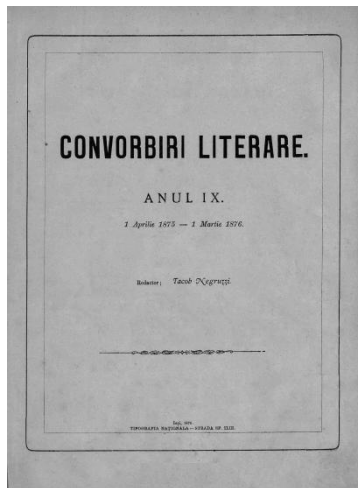
Departate de bazele sportive special amenajate, numeroși practicanți ai oinei, cei mai mulți dintre ei fiind copii, se antrenează și joacă pe terenuri modeste, demonstrându-și atașamentul față de acest joc tradițional.

4) Colectarea datelor, implicarea comunității și consimțământul: Autoritățile publice au colaborat cu specialiștii și au contribuit la culegerea datelor și la cercetările de teren. Asociațiile și cluburile de oină din România au fost consultate și și-au exprimat acordul și susținerea cu privire la introducerea *Jocului de oină* în inventarul național și, sub egida UNESCO, pe *Lista reprezentativă a elementelor de patrimoniu cultural imaterial al umanității*.

Cercetarea pentru documentarea și inventarierea acestei tradiții a fost realizată prin Muzeul Etnografic al Transilvaniei și Federația Română de Oină, cu participarea următorilor specialiști: Nicolae Dobre, președintele Federației Române de Oină; dr. Cristian Văduva, vicepreședinte FRO; Marius Bolba, coordonator secție Oină CS Politehnica Cluj; Mihaela Hango, CS Izvorul Chiuiști.

Bibliografie selectivă:

- Bogrea, Vasile, *Contribuție la studiul elementelor orientale din limba română*, în „Dacoromania”, 1, 1920, p. 272-290.
- Boerescu, Pârvu, *Etimologii românești controversate. Ipoteze și soluții*, Editura Academiei Române, București, 2017.
- Brewster, Paul G., *Some Traditional Games from Roumania*, în „The Journal of American Folklore”, vol. 62, 1949, nr. 244, p. 114-124.
- Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române. Diccionario etimológico rumano*, Universidad de La Laguna, San Cristóbal de La Laguna, 1958; Editura Saeculum, București, 2001, 2002, 2005, 2007, 2017
- Corbu, Radu S., *Oina, joc gimnastic cu mingea*, Tipo-Lit. Moderna Max Fränkel, Brăila, 1899.
- Corbu, Radu S., *Oina*, Brăila, 1901.
- Drimba, Vladimir, *Codex Comanicus. Édition diplomatique avec fac-similés*, Bucarest, 2000
- Drimba, Vladimir, *Cercetări etimologice*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2001
- Kirișescu, Constantin, *Palestrica: o istorie universală a culturii fizice: istorie, evoluție, concepții, metode, probleme, împliniri*, Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, București, 1964.
- Lambrior, Alexandru, *Jocurile copiilor*, în „Convorbiri literare”, vol. 9, 1/1875, p. 5.
- Magdas, A., *Totul despre oină*, Editura Maria Montessori, Baia Mare, 2005.
- Mehl, Erwin, *Baseball in the Stone Age*, în „Western Folklore”, vol. 7, 2/1948, p. 145-161.
- Mocanu, C., *În oglinda timpului. Oina de la malul mării, rezultat și parte a străvechiului nostru sport național*, Editura Muntenia, Constanța, 2010.
- Moje, Călin, Sergiu Frangulea, Radu Roată, Laurențiu Șiclovan (eds.), *Oina. Redescoperiți și învățați sportul nostru național oina*, Editura Muntenia, Constanța, 2011.

Niculiță-Voronca, Elena, *Datinele și credințele poporului român*, Mihalcea lângă Cernăuți, 1903.

Pamfile, Tudor, *Jocuri de copii*, București, 1909.

Pascu, Giorge, *Etimologii românești*, Iași, 1910.

Pașca, Vlad, *Serbarea școlară de 10 Mai (1897-1910): un studiu de caz pentru educația patriotică în vremea lui Spiru Haret*, în *Studii și articole de istorie*, LXXX, 2013, p. 166-178.

Pîntea, Alex, *Tradiția jocului de cartier Turu se păstrează de peste 160 de ani la Mediaș*, în *Monitorul de Mediaș*, 18.04.2017, <https://www.monitoruldemedias.ro/2017/04/traditia-jocului-de-cartier-turu-se.html>

Postolache, Nicolae, *Tradițiile sportive ale românilor*, Editura Consiliului Național pentru Educație Fizică și Sport, București, 1969.

Postolache, Nicolae, *Istoria sportului românesc în date*, Editura Junimea, Iași, 1979.

Postolache, N., *Fascinația oinei, jocul românilor de pretutindeni*, Editura Profexim, București, 2009.

Postolache, Nicolae, *Spiru Haret mai puțin cunoscut*, în *Studii și comunicări*, Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, V/2012, p. 239-245.

Rafailescu, Alexandru, C. Opreșescu, *Oina*, Editura Stadion, București, 1970.

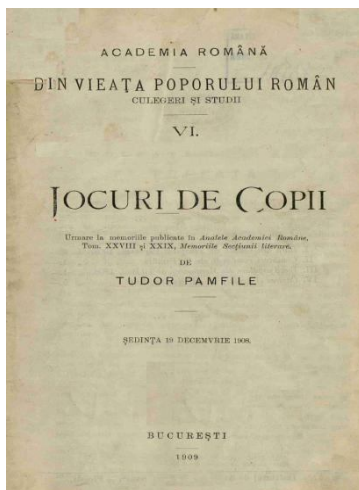
Rafailescu, Alexandru, Costel Iancu, *Oina: trecut și prezent*, Editura Sport-Turism, București, 1976.

Stanciu, Bogdan, *Oina respiră. Declarată sport național prin lege, oina a fost resuscitată în ultimii ani, după ce a fost pe punctul de a dispărea ca sport organizat*, în „Sinteza. Revistă de cultură și gândire strategică”, 10 octombrie 2016.

Thurber, B. A., *The Viking Ball Game*, în „Scandinavian Studies”, vol. 87, 2/2015, p. 167-188.

Tiktin, Hariton, *Studien zur rumänischen Philologie*, I-II, Leipzig, 1884.

Văduva, Cristian, *Optimizarea bătăii cu bastonul în jocul de oină prin analiza biomecanică*, teză de doctorat, coord. Prof. dr. Gh. Monea,

Universitatea Babeș Bolyai Cluj-Napoca, Școala doctorală de Educație Fizică și Sport, 2020.
Zafiu, Rodica, *Oina*, în „Dilema veche”, nr. 503, 3-9 octombrie 2013.

Observații: Federația Română de Oină este pregătită pentru a susține realizarea documentației și efectuarea demersurilor necesare pentru includerea *Jocului de oină* în *Lista reprezentativă a elementelor de patrimoniu cultural imaterial al umanității* a UNESCO.

La realizarea acestui raport au contribuit cu completări și corecturi:

- cercetător gradul I dr. Emil Țîrcomnicu, Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu
- conf. univ dr. Ioana Fruntelată, Facultatea de Litere, Universitatea din București
- cercetător gradul II dr. Ioana Baskerville, Departamentul de Etnologie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași.

Raportul a fost realizat de:

Numele și prenumele: Tudor Sălăgean

Funcția/instituția: cercetător grad I, dr. habil., manager, Muzeul Etnografic al Transilvaniei, Școala Doctorală de Studii ale Populației și Istoria Minorităților, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.

Data: 01.10.2020